

- Верховної Ради України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. (дата звернення: 02.11.2023)
3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-XIV. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. (дата звернення: 02.11.2023)
4. Кримінальний процесуальний Кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 02.11.2023)
5. Бондаренко, О. С. Кримінальне право. Загальна частина (у таблицях і схемах) : навч. посіб. О. С. Бондаренко, М. О. Думчиков. Суми : СумДУ, 2022. 114 с.
6. Грищук, І. В. Кримінальна відповідальність за крадіжку злочинного майна, яке перебуває на охороні. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2021. С. 13-29.
7. Кримінальне право України: загальна частина: навч. посібник : за ред. проф. І. Є. Блінова. К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2019. 354 с.

Ковальчук О.
*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного
університету.
Науковий керівник: д. філ. з права,
доцент кафедри адміністративного права
та судочинства ЗУНУ
Іванюк В. Д.*

РОЛЬ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ В ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Судова практика в правових системах здатна відігравати ключову роль в інтерпретації нормативно-правових актів. Судова практика також сприяє створенню єдиної практики застосування законодавства. Коли суди розглядають аналогічні справи і виносять рішення, це сприяє уніфікації підходів до вирішення правових питань. Рішення судів у конкретних справах можуть стати правовими прецедентами, які використовуються у майбутніх судових рішеннях для аналогічних ситуацій. Це важливо для розвитку правової системи і забезпечення її адаптації до змін у суспільстві. Відтак, актуальним є дослідження особливостей та значення судової практики в правовій системі України.

Слід зазначити, що термін «судова практика» можна розглядати в широкому та вузькому значенні. В даному контексті заслуговує уваги наукова позиція В.О. Гончарова, А.С. Завгородньої та А.О. Точій, що «у широкому розумінні судова практика включає всю діяльність судових органів, що відображається в прийнятих судових актах. У вузькому значенні судова практика пов'язується з практичною діяльністю судових органів з прийняття лише тих рішень, які містять правові положення. Дослідниця Д. Ю.

Хорошковська розглядає судову практику як єдине ціле, що включає як діяльність судів, так і її результати, що в решті-решт закріплені в нових правоположеннях, вироблених судовими органами та закріплені в рішеннях конкретних справ та/чи актах, що складаються з кількох однотипних судових справ» [2, с. 23].

Зауважимо, що «нормативний вплив актів судової влади помітний упродовж всієї історії людства. Серед історичних причин визнання нормативності актів судової влади виокремлюються: необхідність дотримання звичаїв, що визнавались у судових рішеннях; централізація державної влади, ієрархічність судової системи та відкритість судочинства. Крім того, дотримання судами принципу «аналогічні справи вирішуються аналогічно» сприяє підвищенню суспільної довіри до суддів та зміцненню поваги до їх рішень. Суд бере участь у процесі формування права у разі, якщо правова позиція, викладена в акті судової влади, має обов'язкове значення не лише для сторін у справі, а й для суддів при вирішенні наступних справ аналогічного характеру» [6]. У зв'язку із зазначеним, постає питання про місце рішень Конституційного Суду України, постанов Пленуму Верховного Суду України та рішень Європейського суду з прав людини в системі джерел права України.

Відповідно до положень статті 89 Закону України «Про Конституційний Суд України», «рішення Суду є обов'язковим, остаточним та таким, що не може бути оскаржено» [4]. Відповідно до положень статті 90 зазначеного Закону, «висновок Суду є обов'язковим, остаточним та таким, що не може бути оскаржено» [4]. В результаті вказаного можемо констатувати обов'язковий характер рішень та висновків Конституційного Суду України.

Аналізуючи юридичну природу постанов Пленуму Верховного Суду України, звернемо увагу на позицію І. В. Борщевського, який зазначає, що «акти правозастосовного нормативного тлумачення, винесені Верховним Судом України, постанови його Пленуму, а також опублікована практика Верховного Суду України в конкретних справах можуть розглядатись як джерело права. Постанови Пленуму Верховного Суду України є зразком правильного розуміння норм права, вони мають велике значення для забезпечення однакового розуміння законів, містять важливі принципи рекомендації з питань, що виникають при розгляді судових справ. Роз'яснення даються на підставі вивчення та узагальнення судової практики, аналізу судової статистики. Реалізація повноважень Пленуму Верховного Суду стосовно надання роз'яснень з питань судової практики впливає на формування практики усіх судів загальної юрисдикції» [1, с. 29]. Разом з тим, відповідно до пунктів 10-1 та 10-2 частини 2 статті 46 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», «Пленум Верховного Суду з метою забезпечення однакового застосування норм права при вирішенні окремих категорій справ узагальнює практику застосування матеріального і процесуального законів, систематизує та забезпечує оприлюднення правових позицій Верховного Суду з посиланням на судові рішення, в яких вони були сформульовані; за результатами аналізу судової статистики та узагальнення судової практики надає роз'яснення рекомендаційного характеру з питань застосування законодавства при вирішенні судових справ» [5].

Щодо практики Європейського суду з прав людини, зазначимо наступне. Легальне визначення терміну «практика Суду» міститься у частині 1 статті 1

Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», відповідно до якої її розуміють як «практику Європейського суду з прав людини та Європейської комісії з прав людини» [3]. Крім того, частина 1 статті 17 цього ж Закону закріплює, що «Суди застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику Суду як джерело права» [3].

Таким чином, судова практика відіграє вагомe значення у випадку наявності правових колізій чи прогалин у законодавстві, що спричиняють сумніви у процесі правозастосування. Незважаючи на субсидіарний характер судової практики як джерела права, вона уточнює положення нормативно-правових актів і сприяє їх кращому застосуванню у відповідних ситуаціях.

Список використаних джерел

1. Борщевський І. В. Судова практика як джерело права в Україні. *Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова*. 2012. Т. 17. Вип. 7. С. 26-33.

2. Гончаров В.О., Завгородня А.С., Точій А.О. Судова практика як джерело права в українській правовій системі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 3. С. 23-26. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-3/3>

3. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text> (дата звернення: 03.04.2024).

4. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13.07.2017 р. № 2136-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text> (дата звернення: 03.04.2024).

5. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 03.04.2024).

6. Романюк Д. С. Судова практика як джерело права України. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/153-1.pdf> (дата звернення: 03.04.2024).

Ігнатів В.

студентка юридичного факультету

Західноукраїнського

національного університету.

Науковий керівник: к. економічних наук

доцент кафедри безпеки та

правоохоронної діяльності ЗУНУ

Колесніков А. П.

ВИКОРИСТАННЯ ВІДКРИТИХ ДАНИХ В АДВОКАТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність теми дослідження. Особливість адвокатури як інституту громадянського суспільства зумовлена насамперед багатогранністю у визначенні її місця і ролі в суспільстві, на підставі чого ми доходимо висновку,